

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

1° Κείμενο

Στο ποίημα του Βρεττάκου που ακολουθεί, η ζωή της μάνας κυριαρχείται από το θάνατο του παιδιού της, όπως και η ζωή της μάνας του Γιωργή στο διήγημα του Βιζυηνού. Πού οφείλεται το πένθος της καθεμιάς; Ποια είναι η συμμετοχή του Θεού σε αυτό;

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Δύο μητέρες νομίζουν πώς είναι μόνες

Ο γιός της σκοτώθηκε πριν έξη μήνες. Τώρα κάθε πρωί που ανοίγει την πόρτα της, είναι ένα πένθος. Νομίζεις πώς βλέπεις, έξω από χρόνο και χώρο: το πένθος. Το βράδυ, το ίδιο. Σπρώχνει την πόρτα σα να σωριάζεται. Μπαίνει τρεκλίζοντας, ανάβει το φώς. Ή μαύρη της μπόλια είναι λυμένη. Οί άκρες της κρέμονται ως κάτω τό πάτωμα. Στόν τοίχο, αντικρύ της, ή εικόνα ταράζεται. Ή Παναγία τη βλέπει, τρέμουν τα χέρια της, θα της φύγει θαρρείς, θα της πέσει το βρέφος της. Τα χείλη της σφίγγονται, ή κόκκινη μαντήλα της παίζει. Θέλει να την βοηθήσει, αλλά — το σπίτι είναι έρημο. Δέν έχει σε ποιόν ν' αφήσει σ' αυτόν τον κόσμο για μια στιγμή το παιδί της.

2° Κείμενο

Στο διήγημα του Βιζυηνού το παιδί πεθαίνει εξαιτίας της μητέρας του. Στο απόσπασμα από το διήγημα του Παπαδιαμάντη που ακολουθεί ευθύνεται, κατά τη γνώμη σας, ο πατέρας για το πνίξιμο του παιδιού; Βρίσκετε ομοιότητες και διαφορές στις δύο περιπτώσεις;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Το πνίξιμο του παιδιού

Έπί δύο ή τρία έτη, περί τας αρχάς της έβδομης δεκάδος, ο Κωνσταντής ο Τσιτσούκας ήτο διωρισμένος παιδονόμος εις το σχολειόν. Ποτέ ο γιαλός, από μίαν άκρην εις άλλην, δεν ήτον ελευθερώτερος από μικρά παιδιά, και οι βράχοι και οι κολπίσκοι της ακρογιαλιάς δεν ήσαν ερημότεροι από φυγάδας του δημοτικού και του ελληνικού σχολείου. Τα καημένα τα καβουράκια, και τα γρινιάτσα και τα κοχύλια, όλα είχαν εύρει την ησυχίαν των. Το θέρος, μόνον πρωί και βράδυ, επέτρεπε το κολύμβημα εις τα παιδιά. Εις κανένα μικρόν μοσχομάγκαν δεν επέτρεπε να κολυμβα οκτώ ή δέκα φοράς την ημέραν. Αλλά και κανέν παιδίον δεν συνέβη να πνίγη επί Τσιτσούκα παιδονόμου, την πρώτην και την δευτέραν χρονιάν.

Επετρέπετο να βουλιούν, καθώς συνηθίζουν, τις βάρκες, άλλα μόνον με την άδειαν του ιδιοκτήτου. Εις κανένα δεν επετρέπετο να «δίνη βούτι», ήτοι να πηδά όρθιος, από το ύψος του τρίγγου, όπως και του μπαμπαφίγγου, των εις τόν λιμένα αραγμένων κατά καιρούς γολετών και βρικίων. Μόνον από την κωπαστήν και από την άκρην του μπαστουιού της πλώρης επετρέπετο να δίνουν βουτιά. Τοιούτος ήτον ο άγραφος κανονισμός του Τσιτσούκα, τον όποιον υπεχρεούντο ν' αποστηθίσουν και «να τον ξέρουν νεράκι, απ' όξου», όλα τα παιδιά, «τα δασκαλούδια, καθώς και τα ξυπόλητα του δρόμου τ' αγυιόπαιδα».

Την δευτέραν χρονιάν της παιδονομίας του Τσιτσούκα, ένα παιδί, τέκνον ενός πρώην χερσαίου και νυν θαλασσινού, Δημητρίου Δαλαπούλια, ευρέθη ν' άτακτη μίαν ημέραν εις τον αιγιαλόν, και να προσπαθη να μάθη κολύμβι, εις ώρας απηγορευμένης. Ο Τσιτσούκας το εκυνήγησε, του έδωσε δύο τρεις ξυλιές εις τα νώτα και το έστειλε να πάη στη μάνα του. Το παιδίον έφυγε κλαίον.

Ολίγον παραπέρα ευρίσκει τον πατέρα του. Καθώς τον είδε έβαλε κλαυθμηροτέραν φωνήν, χωρίς ορατά δάκρυα.

ΑΛ. ΚΑΡΑΒΕΡΓΟΣ - ΑΘ. ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ - Κ. ΠΟΥΛΙΟΣ

- Τι έχεις;
- Να, ο Τσιτσούκας μ' έδειρε!

Ο Δαλαπούλιας εθύμωσεν. Έτρεξε να προφθάση τον Τσιτσούκαν. Καθώς τον ηύρεν, άρχισε να τον ονειδιζή σκληρώς. Να μην τρομοκράτηση άλλη φορά και πειράξη το παιδί του! Αυτός δεν είχεν ανάγκην από Τσιτσούκαν παιδευτήν. Είναι ικανός να παιδεύη το παιδί του και μην ηύρε τα στραβά κομμάτια της Δημαρχίας κι είναι τεμπέλης, και δεν πάει να δουλέψη. Και για να φαίνεται, πως κάτι κάνει κι ο Τσιτσούκας, για να βρίσκεται σε δουλειά κι αυτός, θέλει τάχα να παιδεύη τα παιδιά του κόσμου. Ας πάη καλύτερα να σαρώνη την αυλή της κυρα- δημαρχίνας, γι' αυτό και μόνο είναι άξιος, κι άλλη φορά να προσεχή, γιατί...

Ο Τσιτσούκας δεν απήντησε τίποτε. Έσεισε την κεφαλήν. Ησθάνθη πικρίαν ν' ανέρχεται από την χολήν του εις τον ουρανίσκον. Εύρισκε τω όντι, άδικα τον μπελά του, και μ' αυτά. Κι ήταν ίσα ίσα ο μόνος που δεν εσκούπισε ποτέ την αυλή της κυρα- δημαρχίνας, όχι τώρα που ήτον παιδονόμος, αλλ' ούτε αρχύτερα, όταν ήτον κλήτορας ή δραγάτης κι όσο γιά τα στραβά κομμάτια της Δημαρχίας, άξιζε τω όντι τον κόπον να γίνεται κακός με τον κόσμον για τριάντα τον μήνα ψωροδραχμές. Δύο χρονιές το δημοτικόν συμβούλιον, εις την ψήφισιν του προϋπολογισμού, είχε προτείνει την αύξηση του μισθού τον εις 380 και 400 δραχμής τον χρόνον. 'Αλλ' ό νομάρχης, καθώς τον επληροφόρησαν, έσβηνε τον αριθμόν τούτον, κι έγγραφεν άναλλοιώτως 360. Και ηύξανε κάθε χρόνον τον μισθόν του «δημολογιστού παρά τη Β. Νομαρχία», κι εξόγκωνε, καθώς του είχεν ειπή ο γραμματικός της Δημαρχίας, όλα τα κονδύλια, όσα απέβλεπαν εισφοράς προωρισμένας διά την μεγάλην καταβόθραν, διά το Κέντρον, κι εσμίκρυνε κι εψαλίδιζεν όλα τα ποσά τα προωρισμένα δια μικρόν τι δημοτικόν έργον ή διά να ψωμοζή μικρός τις άνθρωπος, υπηρέτης του Δήμου.

Από τότε ο Τσιτσούκας ήρχισε ν' απογοητεύεται. Δεν ήτο πλέον τόσον δραστήριος και αυστηρός όσον πρώτα.

Την τρίτην χρονιάν, ένα δειλινόν, τον Ιούλιον μήνα, κραυγή αγωνιώντος παιδίου ηκούσθη εις τον αιγιαλόν, εις το ίδιον εκείνο μέρος, εις την άκραν της πολίχνης, όπου εκολυμβούσαν συνήθως πολλά ανήλικα παιδιά. Δύο κραυγαί γυναικών, από ένα παράθυρον αντικρύ, και από ένα λιακωτόν παραπέρα, απήντησαν εις την κραυγήν την πρώτην.

— Γλυτώστε το!... Γλυτώστε το!

— Τρεχάτε!... Πνίγηκε το παιδί!

Έτρεξαν οι ευρεθέντες εκεί πλησίον. Δύο νέοι εθαλάσσωσαν, ένας τρίτος επήγε με την βάρκαν, κρατών τον γάντζον έτοιμον και την απόχην, ανέσυραν το αγωνιών παιδίον, και το έφεραν εις την ξηράν. Το έτριψαν, το εκρέμασαν ανάποδα. Μετήλθαν όλα τα συνήθη εμπειρικά ή πρόχειρα μέσα... 'Ητον αργά. Το παιδίον ήτο πνιγμένον, εντελώς πνιγμένον.

'Ητον αυτό εκείνο το παιδίον του Δαλαπούλια.

Ο γερο - Τσιτσούκας είχεν απογοητευθή.

3^ο Κείμενο

Ποιες ομοιότητες βρίσκετε ότι υπάρχουν ανάμεσα στη σχέση του Γιωργή με τη μητέρα του, όπως σκιαγραφείται στο δεύτερο απόσπασμα, και στη σχέση του ήρωα του Βικέλα με τον πατέρα του;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΙΚΕΛΑΣ

Λουκής Λάρας

'Απεχαιρέτησα λοιπόν τους Εβραίους, εδίπλωσα επί του στήθους το φόρεμά μου προς πλειοτέραν προφύλαξιν του εντός του κόλπου μου σάκκου και εκίνησα διά να επιστρέφω εις τα ίδια. 'Αλλά, μόλις εισέβην εις την κεντρικήν της αγοράς όδόν, ακούω κραυγάς εκ νέου και αλαλαγμούς, και, πριν έτι λάβω τον καιρόν να αποσυρθώ ή να προφυλαχθώ, ευρίσκομαι

ΑΛ. ΚΑΡΑΒΕΡΓΟΣ - ΑΘ. ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ - Κ. ΠΟΥΛΙΟΣ

εντός σμήνους Τούρκων, τρεχόντων με τα ξίφη εις τας χείρας γυμνά. Πώς δεν με κατεπάτησαν, πώς δεν μ' φόνευσαν δεν δύνομαι και τώρα εισέτι να εννοήσω!

Το ρεύμα με παρέσυραν. Έτρεχα κ' εγώ μετ' αυτών. Ήρπαζα εδώ κ' εκεί λακτίσματα και γρονθοκοπήματα, αλλ' έτρεχα κατάτρομος, μη γνωρίζων ούτε που πηγαίνω, ούτε τί θ' απογίνω, αλλ' ουδέ σκεπτόμενος περί τούτου. Ήτο ως όνειρον φρικτόν! Έγνώριζα κάλλιστα τας οδούς της Σμύρνης, αλλ' οποίας οδούς διηρχόμην δεν έβλεπα, ουδέ τώρα ενθυμούμαι.

Ενθυμούμαι μόνον ότι εις μίαν του δρόμου στροφήν είδα του χανίου μας την θύραν αντικρύ μου και την ανεγνώρισα. Ήτο ημίκλειστος. Δεν γνωρίζω πώς ευρέθην εντός του χανίου, εις το δωμάτιόν μου, πλησίον του πατρός μου. Όλα ταύτα έμειναν συγκεχυμένα εις την μνήμην μου.

Ενθυμούμαι ότι εύρέθην κείμενος επί του στρώματος ύπτιος, άσθμαίνων και άνωθεν μου, κλίνων την κεφαλήν, ό πατήρ μου μ' ερράντιζε με ύδωρ ψυχρόν.

Ενθυμούμαι ότι ησθάνθην βάρος επί του στήθους πολύ, και τότε μόνον συλλογισθείς τον σάκκον έφερα την χείρα εις τον κόλπον μου και τον εσήκωσα από το στήθος.

Ενθυμούμαι το μειδιάμα του πατρός μου, ότε τω παρέδωκα τον σάκκον. Το μειδιάμα εκείνο το υπέλαβα ως έκφρασιν ευχαριστήσεως διά των χρημάτων την διάσωσιν. Άλλ' αφού απέκτησα και εγώ τέκνα, τότε μόνον εννόησα την αληθή του σημασία.

— Τι με μέλλει τώρα περί χρημάτων; Διά σε, υιέ μου, με μέλλει

Ίδού του πρακτικού εκείνου μειδιάματος ή έννοια. Με ηγάπα ό πατήρ μου, με αγάπα περιπαθώς. Ποτέ δεν μου το απέδειξε δι' εκχύσεων ή επιδείξεων τρυφερότητος. Μόνον αφού απέθανε και δεν τον είχα πλησίον μου και ανεπόλουν τας περιπέτειας και τα ελάχιστα περιστατικά της πολυετούς συμβιώσεως μας, τότε μόνον εννόησα και εξετίμησα ακριβώς τον βαθμόν της προς εμέ στοργής του. Διατί τούτο; Άρα γε διότι απαιτείται να απολέσωμεν τι διά να αισθανθώμεν την αξίαν του όλην; Ή μη διότι αι σύμφοροι και τα δεινοπαθήματα μου ήνοιξαν βραδύτερον τον νουν και μου επλάτυναν την καρδίαν;